

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету «Львівська політехніка»
доктору політичних наук, доценту,
заступнику директора Інституту
гуманітарних і соціальних наук, професору кафедри
політології та міжнародних відносин
Бучину Миколі Антоновичу

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата політичних наук, доцента
Цебенка Олега Олександровича
на дисертаційну роботу Гуцалюк Валерії Віталіївни
**«ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМАТИВНОЇ СИЛИ У
КЛІМАТИЧНІЙ ПОЛІТИЦІ ЄС (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ)»**,
представлену на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії
(галузь знань 29 «Міжнародні відносини»)

Актуальність теми. Актуальність теми дисертаційного дослідження «Особливості застосування нормативної сили у кліматичній політиці ЄС (на прикладі України)» зумовлена зростаючим значенням кліматичної політики як складової зовнішньої політики ЄС, а також євроінтеграційними процесами України та необхідністю імплементації європейських норм в межах Угоди про асоціацію та Європейського зеленого курсу. ЄС упродовж останнього десятиліття позиціонує себе як глобальний кліматичний лідер, що потребує наукового аналізу та обґрунтування, зокрема оцінки його впливу через нормативну силу на треті держави, зокрема і Україну. Попри те, що концепція «нормативної сили» ЄС, запропонована Я. Маннерсом, глибоко досліджена у науковій літературі, у прикладному вимірі вона залишається недостатньо

вивченою, особливо у сфері кліматичної дипломатії ЄС. Важливим завданням вітчизняної політичної науки є оцінка ефективності впровадження кліматичної політики у сфері зовнішньої політики, її досягнень та викликів. Зважаючи на те, що зараз йде активна імплементація норм *climate and environment acquis* в Україні в контексті виконання угоди про Асоціацію та євроінтеграції, постає потреба у вивченні механізмів впливу ЄС на інші держави світу з метою досягнення своїх кліматичних цілей.

Таким чином, дослідження, присвячене особливостям застосування нормативної сили у кліматичній політиці ЄС щодо України, є не лише науково актуальним, а й своєчасним з огляду на глобальні кліматичні виклики та євроінтеграційні прагнення України.

Інноваційність дисертаційного дослідження полягає у прикладному аналізі кліматичної політики ЄС щодо України крізь призму концепцій «нормативної сили» ЄС та концепції кліматичного та глобального лідерства. Авторкою запропоновано концептуальну модель дослідження нормативного впливу в кліматичному вимірі зовнішньої політики та подано комплексний аналіз такого впливу на Україну. Результати дисертаційного дослідження є затребуваними в контексті виконання Україною її кліматичних та довкіллевих зобов'язань, вимог, що стосуються її вступу до ЄС, необхідністю переосмислення механізмів впливу на треті країни в контексті сучасних геополітичних викликів.

Таким чином, дисертація Валерії Гуцалюк не лише заповнює існуючу наукову прогалину, а й формує нові аналітичні інструменти для вивчення сучасних трансформацій міжнародного впливу ЄС у сфері кліматичної політики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертація виконана в межах комплексної наукової програми кафедри політології та міжнародних відносин Національного університету «Львівська політехніка» – «Сучасні тенденції міжнародних відносин і зовнішньої політики України» (номер державної реєстрації 0122U000733).

Ступінь обґрунтованості основних положень і висновків сформульованих у дисертації

Основні положення та висновки дисертаційної роботи Гуцалюк Валерії Віталіївни відзначаються високим рівнем обґрунтованості, цілісністю та науковою послідовністю. Дисертаційне дослідження містить чітко сформульовану мету та завдання. Висновки сформовані на основі критичного аналізу великого масиву джерел, до якого входять наукові праці вітчизняних і закордонних дослідників, нормативно-правові документи ЄС, стратегії, міжурядові угоди, звіти інституцій ЄС, аналітичні доповіді, а також результати практичної реалізації зовнішньої та кліматичної політик ЄС щодо України.

Здобувачка використала комплексну методологічну базу, що включає системний, структурно-функціональний, інституційний, компаративний, міждисциплінарний підходи, а також кейс-стаді як методаналізу поведінки ЄС у конкретному національному контексті. Застосування дедуктивного та індуктивного методів, поєднане з методами узагальнення, періодизації та документального аналізу, дозволило логічно структурувати наукові висновки, уникнути декларативності та забезпечити доказовість сформульованих положень.

Висновки дисертації чітко впливають із поставленої мети та завдань дослідження, підтверджують гіпотези, що були винесені у вступі роботи, і узгоджуються з науковим інструментарієм, на якому базується дослідження. Вони відображають як теоретичну глибину аналізу концепту «нормативної сили», так і прикладне розуміння особливостей зовнішньої кліматичної політики ЄС щодо України.

Висновки, до яких дійшла авторка, мають не лише наукову цінність, а й потенціал практичного застосування, зокрема у сфері зовнішньої політики, екологічної дипломатії, імплементації кліматичних та екологічних *acquis* ЄС та формування євроінтеграційного дискурсу в Україні. Це свідчить про високий рівень обґрунтованості висновків і їх значущість для розвитку політичної науки. Висновки дисертаційної роботи повністю відповідають поставленим завданням.

Наукова новизна результатів дослідження

Дисертаційне дослідження Гуцалюк Валерії Віталіївни є новаторським у вітчизняній науці, оскільки вперше подано комплексну оцінку нормативної сили Європейського Союзу в зовнішній кліматичній політиці щодо України. Уперше в українській політичній науці здійснено системний аналіз взаємозв'язку між концепцією нормативної сили ЄС та його прагненням до кліматичного лідерства, що дозволило виявити залежність між ступенем сформованості лідерського потенціалу Союзу та ефективністю його нормативного впливу на треті країни. Також уперше проведено періодизацію кліматичної політики ЄС щодо України, з виокремленням трьох етапів становлення нормативної поведінкової моделі Союзу у відповідному контексті.

Також дисертаційне дослідження розвиває теоретичні положення концепції «нормативної сили» ЄС, запропоновані Я. Маннерсом, шляхом критичного осмислення їх застосування в практиці сучасної кліматичної дипломатії ЄС. Авторкою уточнені ознаки нормативного актора зовнішньої політики, виявлені ключові механізми впливу нормативної сили ЄС на Україну.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження Валерії Гуцалюк проявляється у можливості їх застосування: у розробці та реалізації зовнішньополітичних стратегій та кліматичної дипломатії; у розробці навчальних курсів, як от «Екологічна та кліматична стійкість ЄС», «Енергетика ЄС та нові тренди для України»; у розробці державної політики в контексті євроінтеграції України; адаптації українського кліматичного законодавства до climate and environment acquis ЄС; в науково-дослідних структурах, центрах прийняття рішень, аналітичних центрах та зовнішньополітичних інституціях.

Опубліковані праці

Валерією Гуцалюк опубліковано 12 наукових праць, які повністю відображають результати виконаного дослідження, а саме: 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття в закордонному науковому фаховому виданні *Copernicus Political and Legal Studies*, два розділи у колективних монографіях, опублікованих в Україні та за кордоном, п'ять праць (тези конференцій), які додатково відображають результати дослідження. Опубліковані наукові праці у повній мірі репрезентують результати проведеного наукового дослідження.

Структура дисертації

Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 339 сторінок, з яких 217 сторінок – основний текст. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел – 749 найменувань.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Аналіз дисертаційного дослідження Валерії Гуцалюк підтверджує, що здобувачка дотрималася усіх норм академічної доброчесності, визначених чинним законодавством України та нормами та вимогами Національного університету «Львівська політехніка». У тексті відсутні будь-які прояви неправомірного текстового запозичення чи порушення авторських прав. Усі запозичення мають оформлені посилання на відповідні наведені у списку літератури джерела, що забезпечує можливість перевірки їхнього походження.

Наукові положення, винесені на захист, є результатом самостійної роботи здобувачки, а наявні висновки базуються на особистому дослідженні широкого спектру джерел та літератури, порівняльному дослідженні та критичному аналізі досліджуваних матеріалів.

Дисертаційна робота була перевірена на предмет дотримання академічної доброчесності, зокрема щодо відсутності плагіату. Жодних порушень не виявлено. Це засвідчує високий рівень дотримання етичних стандартів здобувачкою та її відповідальне ставлення до наукової роботи.

Окремі дискусійні питання і зауваження

Незважаючи на позитивну оцінку та схвальний відгук дисертаційного дослідження Велерії Гуцалюк, доречно зазначити окремі недоліки та зауваження, а також надати певні рекомендації та окреслити потенційні перспективи подальших досліджень:

1) Авторка дисертаційного дослідження часто вживає концепт нормативної гегемонії ЄС над Україною, однак не подає його теоретичного обґрунтування, що доцільно би було зробити у теоретичному розділі.

2) Понятійно-категоріальний апарат дисертаційної роботи доречно було б доповнити дефініціями таких понять, як «кліматичне лідерство», «кліматичний піонер», нормативний «зелений» актор, кліматичний активізм.

3) Дисертаційне дослідження варто було б доповнити більш ґрунтовним аналізом впливу повномасштабної російсько-української війни на трансформацію нормативної сили ЄС щодо України та зміну їхньої кліматичної політики;

4) Робота значно би виграла від посилення рекомендаційної складової для українського уряду щодо взаємодії із ЄС в контексті впровадження *climate and environment acquis*;

5) Доцільно би було у дисертаційній роботі детально окреслити перспективи та прогнози впливу нормативної сили ЄС у сфері кліматичної політики на Україну.

Висловлені зауваження не мають принципового значення, не знижують цінності дисертаційного дослідження, мають рекомендаційний характер. Дисертація Гуцалюк В. В. є цілісним, завершеним, самостійним дослідженням, виконаним на високому науковому та методологічному рівні.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Гуцалюк Валерії Віталіївни на тему: «**ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМАТИВНОЇ СИЛИ У КЛІМАТИЧНІЙ ПОЛІТИЦІ ЄС (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ)**», заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти та науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанові Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 р. «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії». Авторка дисертації Гуцалюк Валерія Віталіївна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії у галузі знань «29 - Міжнародні відносини» за спеціальністю «291 - Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Рецензент

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політології
та міжнародних відносин
Національного університету «Львівська політехніка»

Цебенко О. О.

Підпис кандидата політичних наук, доцента Цебенка О. О. засвідчую

Вчений секретар

Національного університету

«Львівська політехніка»

к. т. н., доцент

Брилинський Р.Б.